

ብሰብ ሃብቲ ትግራይ ዝተፈነወ ተቓዋሚ ዲሞክራሲያዊ መሰል እዩ!

መንግስቲ ትግራይ ብቕንዕና ራኡ ብዉሕሉል ኣመራርሓ ምፍትሒ ክህበሉ ይግባእ

ሕፋይ ነጋሲ

ትግራይ ኣንላይን August 21, 2015

ንመንግስቲ ምቕምም ዲሞክራሲያዊ መሰል እዩ። **ብሰብ ሃብቲ ትግራይ ብዛዕባ ምሕደራን ዕብዮትን ትግራይ ዝተፈነወ ተቓዋሚውን ብፍላይ ብትግራዊይ ኣይተ ዳዊት ገ/እግዛሄር ዝተጋወሐ ተቓውሞ** በዘየገድስ ዲሞክራሲያዊ መሰል ስለዝኾነ ኣብቲ ጉባኤ መበል 12 ህወሓት ክረክ ዘለዎ ጉዳይ እዩ። መስቲያት ህዝቢ ኮይኖም፤ ስእላዊ መልክዕ ፀገማት ምሓደራ ትግራይ ስለዘርኣዩና ነዚኣም ትግራዊይ ኣድናቕት ክንገብረሎም ይግባኣና። ምክንያቱም እዚ መረረቶም፤ ናሃቶም ጥራይ ዘይኮነስ ካብ ብዙሓት ተጋሩ ዝላዕል ዝነበረ ጉዳይ እዩ። ሓዲሽ ጉዳይ ኣይኮነን። ንሱውን ብተማሃሮ፤ ብምሁራን፤ በሰብ ሃብቲ ሙሁራንን ሓፋሽን እናተላዕለ ዘሎ ጉዳይ ስለዝኾነ። ብሕሉእ ዝዘረብ ዝነበረ ናብ ዓለም ለኽ ሓበሬታ ሚዲያ ወጺኦ ይርከብ።

ብርግፀ እዚኣም ብዓል ሃፍቲ ክገልፁ እንከለው ብፍላይ ኣብ እዋን ሃፀይ ሃስላሴ ዝነበረ ቤት ትምህርትን ሆስፒታልን ምስ ናይ ዘመነ ህወሓት/ኢህወደግ ዘሎ ምንፅጻር ግቡእ ኣይኮነን ምክንያቱም ክራኹብ ስለዝይኸእል እዩ ምናልባት ብስምዒት ወይክዓ ወልቃዊ ድልዎት ክትመስል ትኸእል እዩ። ብመሳፍንቲ ሸዋን ብደርጊ ስርዓት ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝበፀሐ ታሪኽ ዘይኸሕዶ ሰፍ ዘይብል ግፍዒ ክነግሩና ኣይግባእን። ብ2ይ ደረጃ - "ወይ ክብ ወይ ግብ" ትብል ኣባህላ ዘመናዊ ኣብ ናይ ክቢ ጠረፔዛ ናይ ምዝታይ ኣታሓሳስባ ዝጎደላ ትመስል።ኩሉ ነገር ብዘተን ብምትእምማንን ዝፍታሕ ጉዳይ እዩ። ብዴሞክራሲያዊ ዘተ ዘይፍታሕ የለን። ብ3ይ ደረጃ ናይ ፊሎሶፊ ለውጢ የድሊ እዩ ዝብል ሓሳብ እንታይ ዓይነት ፊሎሶፊ/ኣተሓሳስባ ከምዘለዎም በፖሎቲካ ኣፈላላይ ፈጢሮም ዝመስረትዎ ፖሎቲካዊ ወዳብ እንተዘህለው ኔሩ ርኢቶ ምሃብናሉ፤ ዝተፈለየ ዝተወደበ ናይ ፖሎቲካ ውድብ እስካብ ዘይሃለወ እዚ እዩ ኢልካ ርኢቶ ትህበሉ ኣይኮነን። በዚ ምክንያት ካብ ልምዓታዊ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት/መስመር ወፃኢ ነዛ ዓዲ ዝጠቕም ኮይኑ ኣይራኣየናን። እቲ ኾነ እቲ ብዛዕባ ፀገማት ሰናይ ምምሕዳርን ልማዓት ትግራይ ዝሃብዎ መግለጺ ትኹረት ክዋሃቦ ዝግባእ ጉዳይ ስለዝኾነ ቕኑዕ ሓሳብ እዩ።

እንድሕሪ እዚክዕፈን ተጌሩ ዳሕራይ ናበይ ገፅና ከምነምርሕ ኣይንፍለጥን። ካብ ታሪኽ ክንማሃር ኣለና። ድሕሪ ሞት ሃፀይ የውሃንስ ኣብ ትግራይ ዝነበሩ ኣመራርሓ መሳፍንቲ (??) ነንባዕሎም ንኸጠፋፍኡ፤ ንኸዋግኡ መሳፍንቲ ሸዋ ዓብይ ሮል ተፃዕቶም እዮም፤ መሳፍንቲ ትግራይ ምስተዳኸሙ ብመሳፍንቲ ሸዋ (ብሃፀይ ምንጊኽ) ኣብ ልዕሊ ትግራይ ህዝቢ ዝበፀሐ ግፍዒ ብዙሓት ዘይክንፈልጡ ንኸእል ኢና፤ ብሓፂሩ ናይ መምህር ገ/ኺዳን መፅሓፍን ናይ ካልኣት ፅሓፍቲ ምርኣይ ይካኣል እዩ። ብሃፀይ ሃ/ስላሴ ብ1967 ዓ.ም ናይ ትግራይን ናይ ወሎ ክ/ሀገር ናይ ድርቂ ጥምየት ህዝቢ ንናይ መንግስቲ ዕልዋ እቲ ሓደ ቕንዲ ምክንያት ከምዝኾነ ዝፍለጥ እዩ። ብዘመን ደረጊ እውን ብ1977 ዓ.ም ናይ ድርቂ ጥምየት ህዝቢ እቲ ሓደ ቕንዲ ምክንያት ወድቀት ደርጊ ከም ዝኾነ ክንግምግም ይግባዕ። ኣብ ህዝብታት ዘይተመጣጠነ ኢንቨስትሜንት፤ ዘይተመጣጠነ ናብራ፤ ዘይተመጣጠነ ዕብዮት፤ ናይ ኣብዛሓ ናይ ከተማ ህዝቢ ጥምየት፤

ናይ መናእሰይ ትግራይ ስደትን ብግፍዒ መቐተልቲ፤ Grand project and grand corruption; ዳከራይ ናቢይ ገፅና ከምዘምርሓና ኣይንፍለጥን።

ኣብዚ እዋን እዚ ጠጠው ኢልካ ክልተ ሻብ፤ ሰለስተ ሻብ ምሕሳብ ዘድሊ እዋን እዩ። እቲ እም ካብ Grand project grand corruption ይጥቀሙ ኣለዉ እናተባሃለ ዝጋዋኽ ዘሎ ተራእዩ ጠጠው እንድሕር ዘይሉ፤ ዳከራይ ናቢይ ገፅና ከምዘምርሓና ኣይንፍለጥን። ብወገነይ ሓይሊ ሚዛን ሪኢና ብውሕልል ኣካይዳ ክናኣልዮ ኣለና ይብል። ምኽንያቱም መንግስትና/ሀገርና ኣብ ውጥረት (ብጎረብብቲ ሀገር ሰላም ዘይምህላው፤ ብውፃእን ብውሽጥን ትምክሕተኛ ተቃወምቲ ምህላው፤ ኣኸረርቲ ብውሽጥን ብወፃእን ምህላው፤ ድቃስ ዘይህበካ ዕማም ሜጋ ፕሮጀክት ምህላው፤ ናይ ኸተማ ናብራን ሻቐሎት፤ መናእሰይት ስራሕ ምስኣን ምህላው) ስለትረኩብ እዩ። በዚ ምኽንያት ሓይሊ ምዝባዕ ንኸይሕሉ ብጥንቃቄ ክረኣ ኣለዎ።

ስለዚ ነገራት ብኹሉ ዘሎ ፅልዎታት ተራእዩ ደረጃ ብደረጃ ክፍትሑ ኣለዎም። ብፍላይ ኣብ ትግራይ

1. ናይ ኣመራርሓ ምትዕርራይ ምግባር - ብቡቓዓትን ብሓደሽቲ ኣመራርሓ ምትካእ (ነባራት ኣመራርሓ ናይ መፅናዕትን ኣማኸርትን ቢሮ ከፊትካ ኣብ መንግስታዊ ስራሕቲ ክሰርሑን ክሕጉዙን ምግባር)። ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ስለዝተኸልፈና እቲ ስርዓት በይኑ ንቲ ንደልዮ ዕላማ ክዕውተልና ኣይኸእልን። ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ማለት ውህደት ናይ መራሕቲ/ሰባት/መንግስቲ፤ ፖሊሲ ልምዓትን ዲሞክራሲን፤ ህዝብን እዩ። ናይቲ ስርዓት ዝደኸመ ፈፃሚ ወይክዓ ዝደኸመ መራሕቲ ከእርፍ ኢና ንደሊ። መንግስታዊ ስርዓትና እንታይ ኣበር ኣለዎ? Free press, free civil associations and even personal freedom are part and parcel of the democratic system እንታይ ዝጎድሎ ኣለዎ? ስርዓት መንግስቲ ክንቐየር ኣይኮነን ድልየትና። ነቲ ዝድለ ስርዓት ንምሕያልን፤ ብንጥፈት ንኸፍፀምን ኣብ ሽቶ ንምብፃሕን ናይ መራሕቲ ሓይሊ፤ ዓቕሚ፤ ዕድመ ሓይሊ፤ ተወፋይነት ወሳኝነት ኣለዎ። ሓደሽቲ መራሕቲ፤ ብሓዱሽ መንፈስን ጉልበትን ንደለዮ ዘላና ምኽንያት እዚ እዩ።

ምሓደራ ህዝቢን ልምዓትን ምስ ዓቕሚ ፍልጠት፤ ብስለት፤ ስነ-ምግባር፤ ዕድመ፤ ተመክሮ ስራሕን፤ ተወፋይነትን ዝተኣሳሰረ እዩ። ካብ እዚኣን ዝተገለፀ ረቕቃታት ሓዲኦን እንድሕር ንዲለን ሰናይ ምምሕዳርን ልምዓትን ክሕሉ እዩ ኢልካ ምሕሳብ የዋህነት እዩ። ኣብ ክልልና ኣብ ትግራይ ዘሎ ምሕደራ ክንሪኢ እንከለና እዚ እም ብጥንቃቄ ዝተራኣዩ ኣይመስሉን ምኽንያቱም መንቀሊ ክራይ ኣካብነት፤ ምስኣን ሰናይ ምምሕደራ ኮይኑ ንሪኦ ስለዘለና እዩ። ብፍላይ መራሕነት ወይክዓ ናይ ነዊሕ ግዜ ኣማሓዳሪ ምኻን ምሕደራ ድልየት ዘርኦ ዘሎ ይመስለኒ፤ እዚ ሓደገኛ ኣካይዳ ናብ ምጉባጥ መሰል ህዝቢ/ኣምባገነናዊ ስርዓት ዝመርሕን፤ ከይዱ ከይዱ ንኹላትና ሒዙና ክጠፍእ ዝኸእል ኣካይዳ እዩ። ስለዚ ስልጣን ምስ ዕድመ ክኸይድ ኣለዎ፤ ምሒር ዕድመ ዝደፈኦ መራሒ ዘይኮነስ ተመራሓይ እዩ ክኸውነ ዝኸእል። ምኽንያቱም ከም እቲ ህዝቢ ዝደልዮ የማንን ፀጋምን እናበለ ክዋናጨፍ ስለዘይክእል እዩ። ድኻምን ድቃስን ስለዘብዝሐ እውን እዩ። እዚ ድማ ናይ ደቂ ሰባት ነባራዊ/ባይሎጂካል ኹነት ስለዝኾነ እዩ። ሃፀይ ሃ/ሰላሰ ዕድመ ስልጣኖም እስካብ መቐብር እዮም ኣውራዳ።

ብዕድመን ብቓልሲን ዝደኸመ ክዕርፍ ኣለው፤ ኣዕርፍ ኣቢሎም ድማ ተወሳኺ መፅናዕቲ (Research) ምግባር፤ ታሪኽ ቓሊሲ ክፅሕፍን ኣብ ሰነድ ክሰፍር፤ ንሓዱሽ ወለዶ ክመኽሩ፤ ሓዱሽ ወለዶ ዓቕሚ ንኸፈጥር ክሃንፁ ይግባእ። ቓልሲ ህወሓት ቓልሲ ህዝቢ እናተሓደሰ እናተወዳደሮ ክኸይድ ኣለዎ። እንድሕር ዘይኮይኑ እቲ እም ብዕድመ ዝደፍኡ ኣመራርሓ ብጥዕና ምስኣን ሰንከልከል ኢሎም ክወድቑ እዮም፤ ንባዕሎም እውን ኣይጥዕሞምን እዩ። ሓላፊነት ምስ ዓቕሚን ምስ ዓድመን ዝኸይድ እዩ። እቲ ነባር ኣመራርሓ ናይ እቲ ሓዱሽ ወለዶ ኣመራርሓ

ሓጋዛይ፤ መኻራይ፤ መተባባይ፤ ሃናገይ፤ ገምጋማይ ከኸውን ይግባእ። እንድሕር ብምሒር ስልጣን ምድላዩ ምትኸኻእ ዘይተፈጠሩ ናቢይ ገፅና ከምነምርሕ ኣይፍለጥን። ስለዚ ናይ ህዝብና ስልጣንን ሕዳስን ናብ መቓብር ንኸይወርድ ከንጥንቐቕን ከንሓስበሉን ይግባእ።

2. ብተመሳሳይ ኣብ ትግራይ ዘለዉ ፀገማት ክልተ እዮም ተባሂሉ እንድሕር ተአሚንሎም ነቲአም ፀገማት ዝፈትሑ ኣማራፅታት ምድላይ የድሊ። እቲአም ፀገማት 1ይ- ክራይ ኣካብነት፤ 2ይ ምስኣን ሰናይ ምምሓደራ እንድሕር ኮይኖም። እቲ መፍትሒ ብቐዳምነት ንሰናይ ምምሓደራ ካብ ክራይ ኣካብነት ነፃ ብዝኾነ ሓዲሽ ኣመራርሕ ክትካእ ኣለዎ፤ ድሕሪኡ እቲ ክራይ ዝተኣከበ ብዕሙቀት ተፀኒኡ መፍትሒ ክድለየሉ ኣለዎ። እቲ ተኣከበ ክራይ(ሃፍቲ) ገጅፍ እንድሕር ኮይኑ ሕጊ መሰረት ጌርካ ናብ ህዝቢ ከምለስን ኣታዊ ከኸውን ይግባእ። ኣቲ ኣብ ምሕደራ ዝነበረ ብዓል ስልጣን (መሪሕ) ዝዚፍ ጉድኣት ንኸይበፀሐን ካሊኣት ፀገማት ንኸይፍጠሩ ጥንቓቕ ምግባር የድሊ። ኩሉ ነገር ብሓሌትን ብነቕፌታን ንኸፍታሕ ምፅዓር እዩ ዘድሊ። እንካይ ዶ ዝሰረቐስ ዝቐተለ እውን ኣብ ትሕቲ ሕጊ ብግቡእ ክታሓዝ ኣለዎ። ካብ Grand project grand corruption ይጥቀሙ ኣለው ንዝገሃሉ ካብ ጥፍኣት ምምላስ፤ እቲ ተሰሪቐ ዝገሃል እንድሕር ሓቂ ኮይኑ መዓዝ ከምዝበልፅዎ ስለዘይፍለጡ ነቲ ድኻ ህዝብም ንኸሓስቡሉ ጠጠው ኢሎም ንኸሓስቡ ናይ ምእማን ስራሕቲ እንተዝሰራሕ፤ ይፈለጡ ኣይፈለጡ በዘየገድስ ካብ ጥፍኣት ንኸእረሙ እንተዝግበር፤

3. ዝተመጣጠነ ዕብየት ክልላት ንኸህሉ ናይ ኢንቨስትሜንት ክለሳ ምግባር፤ ብጦርነት ዘባደመ/ዝተጎደኦ ክልል ፍሉይ ጠመተን በጀትን ንኸምደብ ናይ ምእማን ስራሕቲ ምስራሕ፤ ተደጋጋሚን ተቐራራቢይን ፕሮጀክት (ንኣብነት ኤርፖርት ፕሮጀክት ባህርዳርን ጎንደርን፤ ኤርፖርት ፕሮጀክት ኣርባ ምንጭን ኣዋሳን.....ወዘተረፈ) እዚ ምስ ናይ ክልላት መሰል ዝዳፋኣሉ ምኽንያት የለን፤ ሀገራዊ ጉዳይ ስለዝኾነ ውን እዩ። ናብ ቐዳምነት ዝዋሃቦ ምፅዓፍ (ምርግጋእ ናብራ-ሕፅረት ምግቢ ኸተማ፤ ምስፋ-ሕፋ-ሕ ስራሕ መናእሰይ፤ ብጦርነት ተጎደኦ ኸልል ምድጓም)፤ ስድራ ስዋኣት ምዝካር ምዕላይ፤ ኢንቨስተራት ትግራይ ብፉሉይ መልክዕ/አተሓሕዛ ኣትዮም ተወዳደርቲ ንኸኾኑ ምዕዳም - ዝተደላደለ ባይታ ምንጻፍ/ምፍጣር፤ ዝብሉ ጉዳዮት/ዛዕባ ኣብ መበል 12 ጉባኤ ሕወሓት ክራኣዩ ኣለዎም ኢሎ ይኣምን። እንድሕር እዚንን ካሊኣት ዓቢይቲ ኣገደስቲ ጉዳያት እንድሕር ዘይተራእየን ናቢይ ገፅና ከምነምርሕ ኣይንፍለጥን፤ ሓይሊ ሚዛናውን ንኸይዛባዕ ስግዓተይ እናገለፀኩ ርኢቶይ የቐርብ።

ካብ ሕፋይ ነጋሲ
ዕለት 13/12/2007 ዓ.ም
ኦዲስ ኣበባ ኢትዮጵያ